

Ddr. Marija Stanonik – žlahtna raziskovalka slovenske kulture¹

Ddr. Marija Stanonik

Leta 2017 so svoj življenjski jubilej praznovali trije ugledni slovenski etnologi: dr. Janez Bogataj, dr. Mojca Ravnik in ddr. Marija Stanonik. Slovensko etnološko društvo jim je posvetilo zanimiv etnološki večer.

Prof. ddr. Marijo Stanonik, etnologinjo, slavistko in slovstveno folkloristko, smo v *Loških razgledih* (LR 59/2012) podrobneje predstavili ob prejemu Štrekljeve nagrade za leto 2012; prejela jo je

za izjemne dosežke na področju slovstvene folkloristike. Do takrat je prejela že več nagrad in priznanj, med njimi stanovsko Murkovo nagrado za leto 2000, Občina Žiri pa jo je leta 2005 kot prvo imenovala za častno občanko Žirov.

Znanstvenica z izjemnim raziskovalnim opusom je eno od poklicnih in življenjskih prelomnic dočakala z odhodom v pokoj (2011). Ni si vzela časa za predah. Raziskovalni nemir jo žene naprej in energija ji še zdaleč ni pošla. V petih letih je njena bibliografija narasla za več kot 210 strokovnih objav! S pomočjo bralcev katoliškega tednika *Družine* je izšla zbirka *Stare slovenske molitve* (Ljubljana, Družina, 2014), še v istem letu tudi njen ponatis. Napisala je nove znanstvene monografije: *Folkloristični portreti iz treh stoletij: od baroka do*

1 Naslov tega zapisa sem priredila po naslovu *Čebela – žlahtna spremljevalka slovenske kulture*, s katerim je ddr. Stanonikova kot avtorica nasloвила drobno knjižico, v kateri govori o čebeli v slovenski kulturni zgodovini, literaturi in slovstveni folklori. Prav ta žlahtnost velja tudi za Marijo osebno.

moderne, Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU, 2012; *Folkloristični portreti iz 20. stoletja: do konstituiranja slovenske slovstvene folkloristike*, Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU, 2013; *Poezija konteksta, 4. Slovenska pesem v tujem škornju od doma do puščavskega peska. Slovensko odporniško pesnjenje pod italijanskim fašizmom (1920–1943) in v Severni Afriki (1943–1945)*, Trst, Mladika, 2014; *Tih spomin vsem žrtvam boja: diferenciacija in interference v slovenskem pesnjenju med drugo svetovno vojno 1941–1945* (Poezija konteksta, 5), Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU, 2016, in najnovejše, pionirsko delo izpod njenega peresa, v katerem postavlja temelje novi primerjalni znanstveni disciplini: *Etnolingvistika po slovensko*, Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU, 2017. Tudi jubilej je praznovala delovno! Knjiga ima imenitno naslovnico, rek, vzet s kuhinjskega stenskega prtiča iz časov naših babic, ki odseva tudi Marijino življenjsko vodilo: *Pridnost več velja, kakor kup zlata*.

Omenimo še eno izjemno delo, kjer je prva zasejala seme, ki že bogato rodi. Leta 1988 je zasnovala zbirko slovenskih folklornih pripovedi Glasovi, v kateri je letos izšla okrogla – zlata! – 50. knjiga, z naslovom *Kar tresla se je od lepote*, posvečena folklornim pripovedim iz Selške doline. V zbirki je zbranih skoraj 9.000 folklornih in spominskih pripovedi. Zares neverjetna bera!

Ddr. Marija Stanonik je tudi avtorica številnih predgovorov, spremnih in dodatnih besedil h knjižnim izdajam na področju slovstvene folkloristike; sodeluje s prispevki na simpozijih in konferencah; je mentorica pri doktorskih disertacijah, diplomskih in magistrskih delih na ljubljanski in mariborski univerzi; urednica že imenovane zbirke Glasovi (1988–) in glasila *Slovstvena folkloristika* (2002–); predava in sodeluje na predstavitvah knjig po Sloveniji in v zamejstvu, tudi v radijskih in televizijskih oddajah.

Pri raziskovalnem delu je natančna in temeljita, njene avtorske knjižne izdaje so praviloma zelo obsežne in ne obsegajo manj kot 300 strani!

Njen značaj in pokončno držo nam kažejo tudi polemike in komentarji na aktualne strokovne in družbeno-politične dogodke. Med slednjimi je bil hiter javni odziv na nerazumljivo odločitev loških oblastnikov, da Muzejskemu društvu Škofja Loka ob 80-letnici delovanja ne podelijo žlahtnega odličja, zlatega grba Občine Škofja Loka (*Gorenjski glas*, 7. julij 2017, str. 27).

Članica Muzejskega društva Škofja Loka je postala že v študentskih letih (1967) in s prof. Francetom Planino začela snovati ustanovitev loške podružnice MD v Žireh (1970), ki je nato prerasla v samostojno Muzejsko društvo Žiri (1975). Z njenim sodelovanjem je MD Škofja Loka izdalo več knjig: zbirko folklornih pripovedi iz Poljanske doline, *Nekoč je bilo jezero*, kritično izdajo zbirke pripovedk Lojzeta Zupanca, *Kamniti most*; bila je sogovornica s Prešernovim nagrajencem Vladimirjem Kavčičem, sodelovala je na predstavitvi literarne zapuščine dr. Tineta Debeljaka in znanstvenem posvetu *Človekove pravice in temeljne svobode: za vse čase!*

Trmasta in klena Žirovka, ki zase pravi, da brez trme ne bi dosegla tega, kar je, je obenem tudi rahločutna sogovornica in poslušalka. Najine poti so se zbližale ob nastajanju monografije *Čipka, enim prestiž, drugim drobiž*, ko sem jo kot poznavalko čipkarske tematike prosila za sodelovanje. Kljub prezasedenosti je držala besedo in napisala recenzijo knjige. Bila je otroško razigrana, ko je lahko skupaj z žirovskimi Cvetkami sodelovala na megaprireditvi *Klekljanje na ulici*, ob 17. svetovnem čipkarskem kongresu v Ljubljani. Lipov list, ki ga je takrat naklekljala, hrani za spomin na lepo doživetje.

Leta 2015 je bila zasluženo izvoljena v izredno članico SAZU in s tem postala akademikinja. V elitni in izrazito moški združbi akademikov je le peščica žensk s prestižnim naslovom, med rojakinjami nekdanjega Loškega gospostva pa je prof. ddr. Marija Stanonik zagotovo prva!

Neumorni raziskovalki želimo še naprej obilo zdravja in ustvarjalnega nemi-
ra ob raziskovanju njej ljube slovenske govornje besede.

Lipov list.